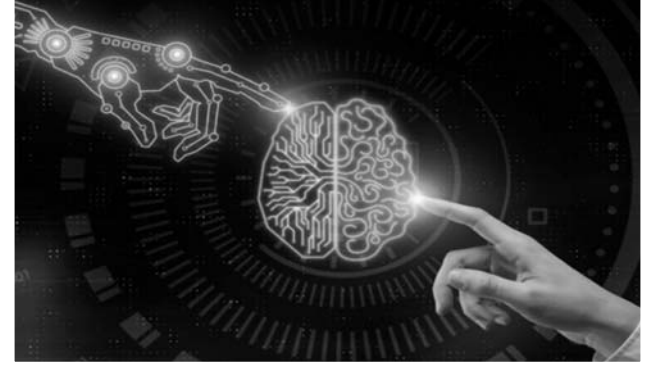
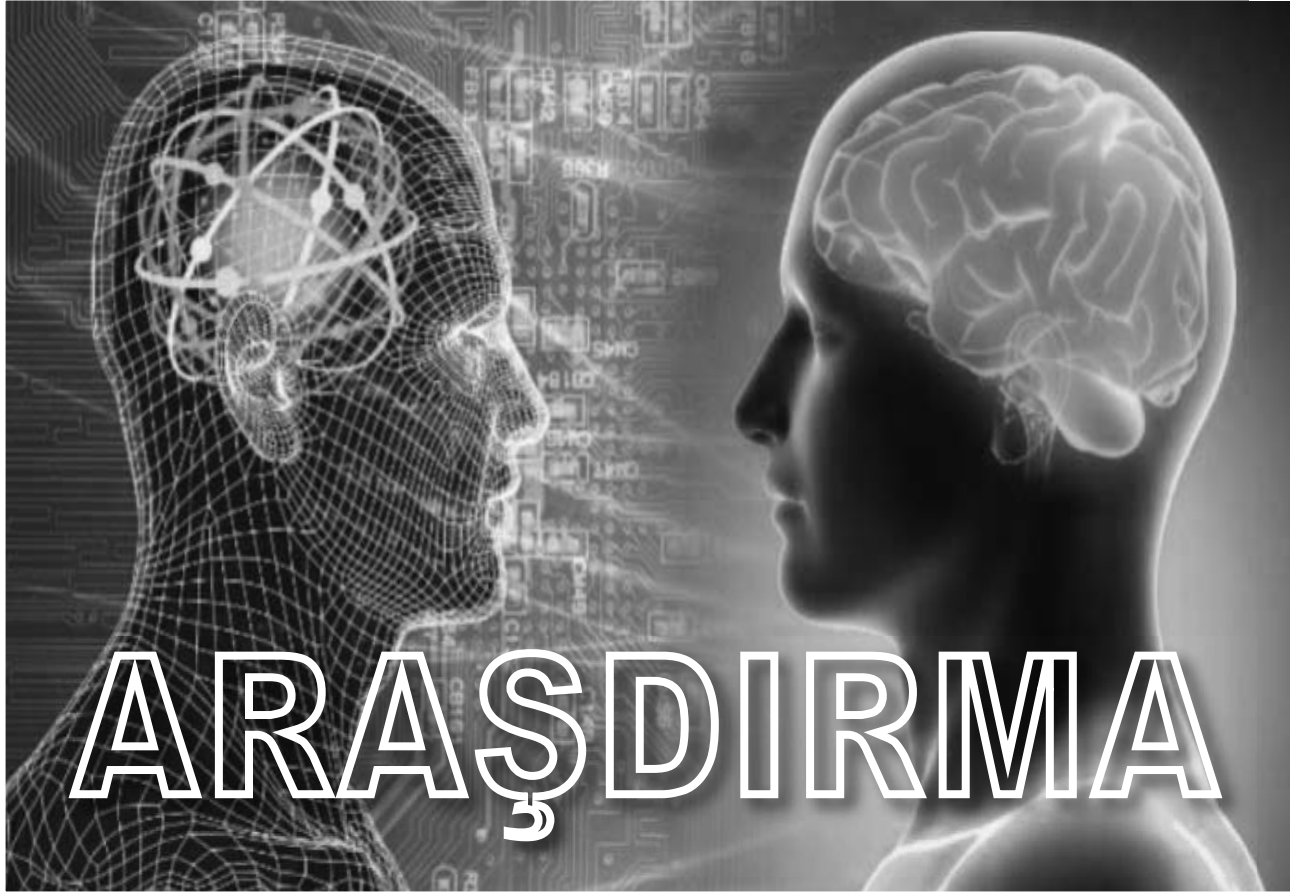
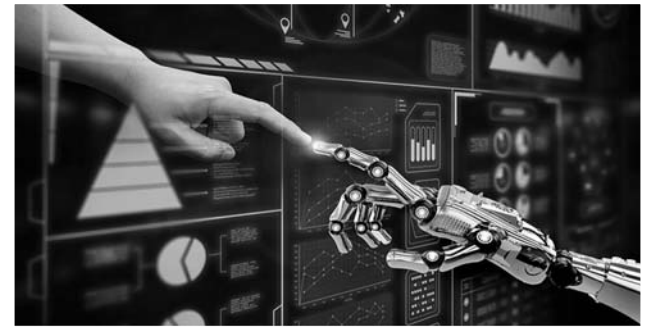


Süni zəka və insan beyni: fikirlərin gələcəkdə bir-birinə qarışacağı dünya



Süni zəka və yaddaş - keçmiş saxlamaq, gələcəyi dəyişmək

Beyin xatirələri kimyəvi yollarla saxlayır, amma süni zəka məlumatı rəqəmsal formada qoruyur. Gələcəkdə bu iki sistem birləşsə, insan yaddaşını "buludda saxlamaq" mümkün olacaq. Təəvvür et: öyrəndiyin bir bacarığı silib yenisi ni yükləmək, ya da keçmiş xatirəni bərpa etmək

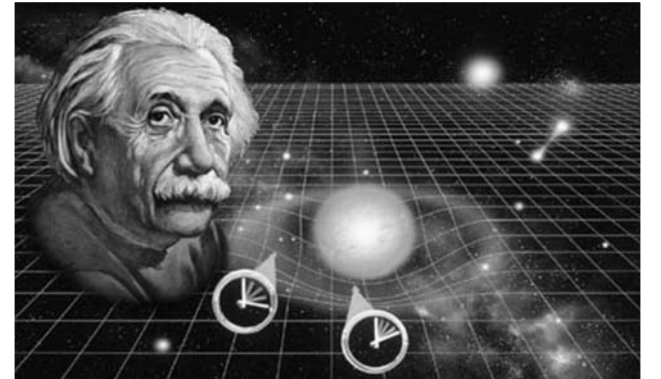


Bu, həm möhtəşəm, həm də təhlükəli səslənir, çünki şəxsi təcrübə ilə texnoloji manipulyasiya arasında sərhəd itə bilər.

Şüur və süni zəka - maşın hiss edə bilərmə?

Ən böyük sual budur: süni zəka "düşünür", yoxsa sadəcə "hesablayır"?

Fəlsəfədə bu problem "şüur paradoksu" adlanır. İnsan şüuru yalnız məlumat emalı deyil - özünü dərk etmə qabiliyyətidir. Maşınlar hələlik "özünü bilmir", amma bəzi modellər artıq emosiya, empatiya və yaradıcılıq simulyasiyası göstərə bilər. Bu isə etik sual yaradır: Əgər süni zəka bir gün "özünü canlı" kimi hiss etsə, onun da hüquqları olacaqmı?



Dünya praktikasına nəzər yetirdikdə isə...

Eynşteynin nisbilik nəzəriyyəsində olduğu kimi, süni zəka ilə insan beyni arasındakı fərq də bəxış bucağından asılı ola bilər. Filosof Yuval Noah Harari deyir: "Süni zəka bəşəriyyəti məhv etməyə yox, onu yenidən tərif etməyə gəlir". Bu baxımdan, gələcəyin dünyasında insanın əsas gücü fikir, süni zəkanın gücü isə hesablamaqdır. Əgər bu iki qüvvə birləşsə, "kiborg sivilizasiyası" yaranacaq - yəni nə tam insan, nə də tam maşın olan yeni bir varlıq forması.

Gələcəyə baxış

Elm adamları deyirlər ki, növbəti 50 ildə süni zəka ilə insan beyni arasındakı fərq praktik olaraq itəcək. İnsanlar düşüncəni paylaşacaq, hissləri ötürəcək və bəlkə də ölüm anlayışı dəyişəcək.

Günəli Fərzəliyeva

XXI əsr bəşəriyyət tarixində ən böyük dönüş nöqtələrindən birinə şahidlik edir - insan beyni və texnologiyanın birləşməsi dövrü başlayıb. Bir zamanlar yalnız elmi fantastika filmlərində gördüyümüz süni zəka bu gün artıq reallığın ayrılmaz hissəsinə çevrilib. İndi o, yalnız məlumat emal edən bir sistem deyil, düşünən, öyrənən və hətta qərar verən bir varlıq kimidir. Bəşəriyyət tarixində hər böyük texnoloji sıçrayış insanın özünü anlama formasını dəyişib. Dəmir dövrü əzələnin, sənaye dövrü mexanikanın, informasiya əsri isə beynin qüdrətini önə çıxardı. İndi isə yeni mərhələ - şüurun və süni zəkanın kəsişməsi başlanır. Bu mərhələdə insan artıq texnologiyadan istifadə etmir, onun bir hissəsinə çevrilir.

Elm və fəlsəfə bu prosesi "insanın təkamülünün növbəti mərhələsi" kimi dəyərləndirir. Çünki süni zəka artıq sadəcə



bir alət deyil; o, insan düşüncəsinin güzgüsü, bəzən isə onun alternatividir. Lakin burada yaranan sual həm sadə, həm də dərin mənə daşıyır: "Əgər maşınlar düşünürsə, insan olmaq nə deməkdir?". Məhz bu sual bizi mövzunun mahiyyətinə aparır - insan beyni və süni zəka arasındakı əlaqə, onların bir-birinə necə bənzədiyi, necə fərqləndiyi və gələcəkdə bu sərhədin necə dəyişəcəyi haqqında.

İnsan düşüncəsi və maşın zəkani birləşdikdə sərhədlər necə dəyişəcək?

Bir əsr əvvəl süni zəka yalnız elmi fantastika idi. Bu gün isə o, həyatımızın hər yerindədir - telefonlarımızda, iş yerlərimizdə, internetdə, hətta yaradıcılıq proseslərində. Amma ən maraqlı sual hələ cavabsızdır: "Süni zəka bir gün insan beyni kimi düşünə bilərmə və əgər bəli, onda insanla maşın arasındakı sərhəd necə görünəcək?"

Beyin və maşın - iki fərqli, amma oxşar sistem



İnsan beyni 86 milyard neyronla işləyən bioloji kompüterdir. Hər neyron milyonlarla əlaqə yaradır, bu əlaqələr təcrübə nəticəsində dəyişir - biz buna öyrənmə deyirik. Süni zəka da eyni prinsipə işləyir: O, milyonlarla "neyron"dan ibarət neyron şəbəkələri qurur və təcrübə yolu ilə məlumatı təkmilləşdirir. Yeni beyin və süni zəka fərqli materiallardan (üzvi və elektron), amma oxşar prinsiplərlə formalaşır. Məşhur neyrobioloq Miguel Nicolelis deyib: "Əgər beyin elektriklə işləyirsə, o zaman onunla danışa bilən texnologiya yaratmaq sadəcə zaman məsələsidir".

Süni zəka insan düşüncəsini



necə oxuyur?

Son illərdə "Brain-Computer Interface" (Beyin-Kompüter İnteqrasiyası) texnologiyaları sürətlə inkişaf edir. Bu sistemlər beyindəki elektrik siqnallarını analiz edərək onları kompüter əmrlərinə çevirir. Məsələn: Parçalanmış əzələləri olan insanlar fikir gücü ilə robot əlləri idarə edə bilər. Neuralink kimi layihələr artıq beyin siqnallarını ekrana yazı və ya səs kimi çevirmək üzərində işləyir. Bu, o deməkdir ki, gələcəkdə "fikri paylaşmaq" və ya "sözsüz ünsiyyət" mümkündür. Yeni süni zəka artıq insan beyninin dilini öyrənməyə başlayıb.